

והרי דם דרחמנא אמר –

But there is blood; concerning which the Merciful one says, etc.

OVERVIEW

The גמרא challenged אבהו ר' who maintains that לא תאכל includes איסור הנאה from the fact that דם is מותר בהנאה. The גמרא previously asked a similar question from גיד הנשה and answered that כשהותרה נבילה היא וכו' וגידה הותרה. Seemingly the גמרא could have used the same answer here concerning דם. The implication of this omission causes a difficulty which תוספות resolves.

משמע דדם לא הוי בכלל בהמה מדלא משני¹ כשהותרה בהמה² דמה נמי הותרה³ –
It is apparent from this גמרא that blood is not included as part of the animal, since the גמרא did not answer that when the תורה permitted to derive benefit from the animal, its blood was also permitted. The reason is (seemingly) because blood is considered as a separate entity from the animal.

תוספות asks:

וקשה לרבינו תם דאמר בהמוציא יין (שבת עז, א ושם) דם נבילה בית הלל מטמא⁴ –
And the ר"ה has a difficulty, for the ברייתא states in פרק המוציא יין that ב"ה maintains that blood of a נבילה is מטמא -

וקאמר התם רבי יוסי (כרבי⁵) יהודה דלא מטמא בית הלל אלא כשיש רביעית דם –
And רביעית דם ריב"י stated there that ב"ה is מטמא only if there is a רביעית דם -
הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית⁶ –

Since then when the דם רביעית דם congeals it will maintain the size of a כזית. This concludes the citation of the גמרא in שבת.

תוספות concludes his question:

אלמא חשיב ליה כבשר⁷ –

¹ The גמרא previously stated that גיד הנשה is מותר בהנאה since מותר בהנאה. The גמרא does not state this concerning דם; indicating that דם is separate from the נבילה and not included in the היתר נבילה.

² The term בהמה is referring to the נבילה which was הותרה בהנאה by the פסוק of לגר וגו' תתנה וגו'. The תוספות הרשב"א and תוספות הרשב"א write כשהותרה נבילה.

³ See 'Thinking it over' # 3.

⁴ If one comes in contact with דם נבילה he becomes טמא as if he came in contact with the נבילה itself.

⁵ This is amended to read ברבי.

⁶ A נבילה is מטמא (אדם) only when it is (at least) the size of a כזית. Therefore the דם must be at least a רביעית in order for it to be מטמא, for then (even) when it congeals it will still be a כזית.

⁷ Otherwise why is it pertinent that the דם שנקרש will be a כזית? The שיעור of a כזית is for בשר (not דם which is a משקה). We must therefore conclude that דם נבילה is (מטמא because it is) part of the בשר נבילה. See 'Thinking it over' # 1.

It is evident from that גמרא that דם **is considered as meat** of the נבילה. If it is considered as the בשר נבילה then why do we not say ודמה הותרה היא וכו'?

answers: תוספות

ותירץ רבינו יצחק דהתם לאו משום דחשיב ליה כבשר –

And the ר"י answered that there in שבת the דם **is not מטמא** because the דם **is considered as בשר**, for as is evident from the גמרא here, דם is not בכלל בשר –

אלא יש שום פסוק⁸ דדרשינן מיניה דדם נבילות טמא –

But rather there is some פסוק from where we infer that דם נבילות is טמא –

ומסברא⁹ משערינן ברביעית כדאמר התם –

And logically we estimate that the amount of blood to be מטמא **requires a רביעית** as **ריב"י ruled there –**

אבל בלא ריבוי לא חשבינן דם כבשר –

However without a ריבוי we do not consider דם as בשר. This explains why we do not say כשהותרה נבילה היא ודמה הותרה.

offers a proof that דם is not כבשר: תוספות

ובמעילה (דף יז, א ושם) נמי מפיק דם השרץ מוזה¹⁰ לכם הטמא¹¹ –

For in מעילה we also derive that דם השרץ is מטמא from the פסוק of 'וזה לכם' - **הטמא**; this includes blood of the שרץ as well -

ומשרץ גופיה לא ידעינן ליה:

However from the fact that a שרץ is טמא we would not know that דם שרץ is מטמא. A separate ריבוי is required; the same is true with נבילה, which it is מטמא only because there is some ריבוי.

SUMMARY

דם is not considered as part of the בהמה concerning בהנאה as well as טומאה. A separate לימוד is required for נבילה.

THINKING IT OVER

1. הואיל וכו' ולעמד רביעית דם is required stated that ריב"י asked that since תוספות. ¹² Seemingly from the mere fact that דם is מטמא כבשר that proves that דם is כבשר.

⁸ does not indicate (at all) what that פסוק might be. תוספות

⁹ The פסוק from where we derive that דם נבילה is מטמא does not indicate the required דם שיעור, in order to be מטמא, therefore we derive מטמא the שיעור from נבילה which is a בשר; which is the equivalent of a דם רביעית.

¹⁰ ויקרא (שמיני) יא, כט

¹¹ ד"ה א"ל there רש"י. See הטמא of the 'ה' or from the 'ו' of וזה. states that we derive it either from the 'ו' of וזה or from the 'ה' of הטמא. תוספות

¹² See footnote # 7.

(regardless of the שיעור) should be sufficient proof that דם is כבשר (otherwise why is it מטמא)!¹³

2. Should there be a (שיקרוש כעדשה) שיעור of דם שרץ in order to be מטמא?¹⁴

3. תוספות derives that דם is not בכלל נבילה since the גמרא did not answer כשהותרה (טומאת דם קושיא from דם and therefore תוספות has the נבילה וכו' ודמה הותרה). Seemingly it is possible to say that דם is בשר בכלל (which explains the גמרא of דם), however we cannot say כשהותרה נבילה וכו' דמה הותרה, because the פסוק writes תתננה, and דם is drunk but not eaten, and therefore there is no היתר.¹⁵

Alternately it is possible to cook or salt the דם, whereby it becomes מדאורייתא מותר. Therefore there is no indication of the היתר הנאה of דם from this פסוק. Concerning where there is never a היתר, therefore if it was אסור בהנאה it would not be permitted to be ומכור; however by דם even though it is אסור (בישול ומליחה), nevertheless the תורה permits the ומכור (as far as the איסור נבילה is concerned) if there is either בישול or מליחה!¹⁶

¹³ See הערה 52 in הרא"ש תוספות.

¹⁴ See דבר שמואל and רא"ם הורוויץ.

¹⁵ See פנ"י.

¹⁶ See צל"ח.